

Nöjsamma logiska absurditeter

Den superorganiska fiktionen är en propagandamytt, utminuterad av den härskande klassen och deras språkrör, skriver Svante Folin apropå Oswald Spenglers Västerlandets undergång.

I min svarta ungdom var jag svårt begiven på teutoniskt tänkeri. På husaltaret fylkades Schopenhauer, Nietzsche, Freud, Mann och Spengler under en avgudabild av James Dean.

I skolan skrev jag en hänförd uppsats om "Untergang des Abendlandes", vilken monstruöst nog underkändes med den filiströsa motiveringen - missuppfattning av ämnet (ämnet var en skospromenad).

Häftig

Spengler var häftig. Samtida svenska mullvadshistoriker, som blint blickade på en framgrävd gräsröt, som skrev en prosa som strilande sand och vägrade att dra några som helst slutsatser, stod sig slätt mot Oswald som svävade högt i stratosfären likt en flintskällig, tysk örn - oavbrutet utskrikande de mest härresande generaliseringar.

Grekerna saknade allt sinne för historia och astronomi. De levde i det rena nuet och deras mentalitet förkroppsligades av den doriska kolonnen och efebstatyn. De brände sina döda, eftersom de inte kunde fatta idén om det eviga.

Den västerländska, "faustiska" kulturen däremot strävar rastlöst efter det oändliga och måttlösa. De gotiska katedralernas frusna matematik kastar sig mot himlen. Centralperspektivet öppnar bilden mot det infinita. Fugan expanderar utan gräns och imperiebyggaren Cecil Rhodes utvidgar sig mellan Kap och Kairo. Till och med våra vapen är fjärrverkan.

Egyptierna var endimensionella och levde i en enkelriktad stenkorridor. De oeuropiska ryssarna lever i en fullkomligt platt kultur, där de hänger sig åt promiskuoös broderlighet. Araberna vitades i en mental grotta, där ont och gott ständigt slogs med varandra.

Mässlingen

Den aborterade aztekkulturen, vars blodflod täpptes till av Cortéz och mässlingen, fick den metafysiske botanikern Spenglers stämma åt darra: "Mördad i sin blomstrings fulla prakt, som en solros vars blomma slås av av en förbipasserande." Det var annat än tjocka luntor om Arbogaartiklar eller muddtillverkningen under Andra världskriget.

Första volymen av "Västerlandets undergång" publicerades 1918, just när det tyska kejsardömet kollapsat efter fyra års dement massaker - tala om timing. Spengler blev omedelbart världsberömd i Tyskland och så småningom även i vidare kretsar. Andra delen kom 1922, varefter Spengler bara gav ut trista pamfletter som förfäktade något slags byråkratfascism.

Brandenburger Tor. Spengler har anklagats för nazisympatier men var oskyldig i den meningen, att han ansåg att Hitler och hans koryféeer var alltför vulgära för hans aristokratiska smak. Han ansåg att Tyskland behövde en hjälte, inte en hjältenor, skriver artikelförfattaren.

Han har anklagats för nazisympatier men var oskyldig i den meningen, att han ansåg att Hitler och hans koryféeer var alltför vulgära för hans aristokratiska smak. Han ansåg att Tyskland behövde en hjälte, inte en hjältenor (en djärv bild med hänsyn till Hitlers timbre). Spengler vill framstå som en olympiskt opartisk åskådare av det historiska spektaklet men en viss dyster fanatism och "Schadenfreude" genomsyrar verket.

Instinkt

Det råder ingen tvekan om vilka mänskliga egenskaper han beundrar och vilken händelseutveckling som väcker hans gillande. Han värderar instinkt över insikt, bonde över stadsbo, tro och tradition över rationellt kalkylerande, intuition och fantasi över vetenskap.

Liknande antitetiska dualismer ingår i hans allmänna historischema, där öde står mot kausalitet, kultur mot civilisation, historien mot naturen samt växt och liv mot förfall och död. Vår förtelnade och döende civilisations patologiska symptom observeras med bister tillfredsställelse.

Den annalkande "caesarianismens" tyta men bestämda steg noteras med barsk belåtenhet. Vi lever i övergången mellan hellenism och romerskt kejsarvälde (i tysk tappning). Kulturens dödsryckningar frambringar bara kraftlös kitsch.

Ungdomen

Spengler manar ungdomen: "Om människor i nästa generation, under intryck av denna bok, ägnar sig åt teknik - stället för lyrik, åt marinen i stället för måleri, åt politiken i stället för kunskapskritiken, så gör de sådant som jag skulle önska och man kan inte önska dem något bättre."

Domedagsprofeten dog 1936, förgränd över sin snabbt falnande

kulturer som hitintills behagat tillfullo manifesteras sig är åtta (Toynbee kör med 21): Den egyptiska, den kinesiska, den semitiska, den indiska, den arabiska, den apolliniska (klassiska) och den faustiska (den västerländska).

Kulturer är organismer bestående av olika människogruppernas andliga orientering, vilka färgar av sig på allt - konst, religion, filosofi, politik, ekonomi och till och med krigskonst. I likhet med biologiska organismer åldras kulturerna obönhörligt; deras livstid är tusen år, som delas in i fyra faser - vår, sommar, höst och vinter.

Våren är rustik, heroisk, feudal och mytskapande - i vårt fall Medeltiden. Under sommaren uppstår städer och en mer förfinad aristokrati. Individuella konstnärer skapar då mästerverk - det vill säga Renässansen. Hösten innebär kulturens fulla mognad med en lätt doft av förruttnelse - Mozart, Kant och Goethe. Sedan breder den frostiga vintern ut sig med plutokrater och proletärer; mentaliteten är materialistiskt skeptisk, konsten blir obegriplig och esoterisk. Politiska tyrannier, imperialism och ständiga krig präglar slutfasen, vilken kan bli mycket utdragen. Gissa var vi befinner oss.

Spengler var ofantligt lärd men av de utvalda åtta kulturerna behärskade han egentligen bara Antiken och vår egen. Detta har naturligtvis blivit närsynta specialister möjligt att fira en orgie i småaktigt felfinneri. Det är dock lappri i jämförelse med systemets grundläggande, logiska brister.

Spengler är en behärd kulturrelativist, som hävdar att ingen kultur kan förstärka eller påverkas av någon annan, varefter han mångordigt gör detaljerade utredningar om sina utvalda kulturer. Kulturrelativister är ju alljämt så enfalldiga, att de inte inser att positionen är logiskt självmöjligande.

Spenglers dödsynda är emellertid

Spengler är en behärd kulturrelativist, som hävdar att ingen kultur kan förstärka eller påverkas av någon annan, varefter han mångordigt gör detaljerade utredningar om sina utvalda kulturer. Kulturrelativister är ju alljämt så enfalldiga, att de inte inser att positionen är logiskt självmöjligande.

Lindströms kommentarer

tid hans karikatyrartade biologism. Den tankeförslamande ovanan att beskriva samhällen som organismer eller superorganismer går tillbaka till Platon och Aristoteles och har fått sin moderna kodifiering av herrar Comte och Durkheim.

Analogin utgår ifrån att celler i en kropp och medborgare i en stat är jämförbara storheter, som förväntas samarbeta väl integrerat och utan knorr underordna sig den gemensamma målsättningen - organismens välfärd och överlevnad. Celler/medborgare som agerar på egen hand för själviska syften är ett slags cancer. Stormaktstidens adel påpekade det orimliga i att de lortiga fötterna (bönderna) skulle göra uppror mot den pudrade hjässan (de själva).

Alla dessa pedagogiska fabeler är grundfassa. Cellerna i en kropp bildar en klon och har förklarar varje möjlighet till självständig existens. Om de revolterar, begår de självmord.

Till skillnad från cellen kan människan ha egna målsättningar samt en betydande förmåga att reda sig själv. Individer kan helt fräckt byta organism och till exempel flytta till Lichtenstein.

Intressekonflikter

Samhällen är tillfälliga kollektioner av individer med ofta separata intressen och intressekonflikter. Den superorganiska fiktionen är en propagandamytt, utminuterad av den härskande klassen och deras språkrör. Det är inte rimligare att säga att ett samhälle eftersträvar "ära", "rättvisa" och "livskvalitet" än att det lider av eksem eller är kissnödig. Det hela rör sig om ett så kallat kategorislag - katten kan sitta på mattan. BNP kan det inte.

Om man bortser från att Spenglers hela tankekonstruktion vilar på logiska absurditeter, kan man med visst nöje läsa honom som en delvis briljant men ganska stollig essäist.

SVANTE FOLIN